

„Studia Wyborcze”, tom 38, 2024

DOI: <https://doi.org/10.26485/SW/2024/38/2>

Dawid Pięniężny*

 <https://orcid.org/0000-0003-3528-1351>

OKRĘGI WYBORCZE W WYBORACH DO SEJMU RP NA TŁE PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO W POLSCE. TA SAMA LICZBA, A INNE WYNIKI – ANALIZA SYMULACYJNA Z LAT 2019 I 2023

WPROWADZENIE

Symulacja wyników wyborów z zastosowaniem różnych alternatyw jest niezwykle interesującym podejściem w naukach o polityce, często bowiem zmiana jednego tylko aspektu wyborów czy wariantu kwestii związanej z aktem wyborczym powoduje drastyczną zmianę rozkładu poparcia, a co za tym idzie, także podziału mandatów [Flis, Stolicki 2015]. Symulacje wyników wyborów w różnych wariantach pojawiają się w wielu publikacjach z zakresu nauk o polityce. Autorzy często zmieniają granice okręgów wyborczych, liczbę mandatów czy sposób ich przydzielania¹, a na fali popularności postulatu o wprowadzeniu jednomandatowych okręgów wyborczych, również takie warianty często występowały w badaniach w Polsce².

Wybory parlamentarne w 2023 r. w Polsce były elekcją interesującą z naukowego punktu widzenia, ponieważ wszystkie sondaże przedwyborcze pokazywały, że różnice poparcia wyrażanego dla różnych komitetów wyborczych są niewielkie. W związku z tym przy podziale mandatów o zdolnościach

* Doktorant, Uniwersytet Wrocławski, Kolegium Nauk o Polityce i Administracji, dawid.pieniezny@uwr.edu.pl

¹ Zob. np. Flis 2014; Flis, Michalak 2019; Michalak 2023; Onasz 2017.

² Zob. np. Śleszyński 2003; Wilczyński, Zastawny 2014.

koalicyjnych czy zdobyciu władzy rozstrzygać miały detale³. Tak było w rzeczywistości. Celem niniejszego artykułu jest wykazanie, że sposób podziału kraju na okręgi wyborcze ma zasadnicze znaczenie w kontekście wyników wyborów na przykładzie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej (RP) w latach 2019 i 2023. Cel ten mógł zostać osiągnięty dzięki wskazaniu, w jaki sposób rozkładało się poparcie wyborcze zgodnie ze strukturą administracyjną Kościoła katolickiego w Polsce. Wybór zmiennej nie był przypadkowy. Po pierwsze, Polskę wciąż można uznawać za kraj katolicki⁴, a struktura hierarchiczna Kościoła powoduje, że autorytet biskupa diecezjalnego może mieć znaczenie dla Polaków. Po drugie, w wyborach do Sejmu RP jest 41 ustawowo określonych okręgów wyborczych⁵. Tyle samo, tj. 41 (jeśli nie liczyć Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego, który zasadniczo nie ma swojego terytorium), jest archidiecezji i diecezji Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce [Klima 2011: 59–61], a więc możliwe jest bazowanie na tej samej liczbie jednostek terytorialnych.

W związku z tym faktem problemy badawcze zostały sformułowane następująco: (1) Czy przeprowadzenie wyborów parlamentarnych w Polsce w okręgach wyborczych wyznaczonych w granicach jednostek administracyjnych Kościoła katolickiego w Polsce wpłynęłoby znacząco na wynik elekcji? (2) Czy możliwe jest wskazanie komitetów wyborczych, które zyskałyby, oraz tych, które traciłyby na takiej zmianie?

Próba odpowiedzi na te problemy są następujące hipotezy badawcze: (1) Przeprowadzenie wyborów parlamentarnych w Polsce w okręgach wyborczych wyznaczonych w granicach jednostek administracyjnych Kościoła katolickiego w Polsce spowoduje zmianę rozkładu mandatów między komitetami wyborczymi. (2) Istnieje możliwość wskazania komitetów wyborczych, które zyskują, oraz tych, które tracą w związku z wprowadzeniem takiej zmiany.

Metodologia niniejszego badania bazuje (1) na analizie źródeł, w tym zwłaszcza dokumentów Państwowej Komisji Wyborczej (PKW) oraz Kościoła katolickiego w kwestiach dotyczących zarówno samej organizacji wyborów parlamentarnych w Polsce, jak i organizacji struktur Kościoła katolickiego w tym kraju, oraz (2) na metodzie symulacyjnej w zakresie obliczenia wyników wyborów do Sejmu na poziomie jednostek administracyjnych Kościoła

³ Zob. np. RP.pl. 2023 (dostęp 11.07.2023).

⁴ Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego, w którym nieco ponad 71% obywateli wskazało przynależność do Kościoła rzymskokatolickiego, ale również Badania Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego, Centrum Badania Opinii Społecznej, a także wydawany corocznie przez Główny Urząd Statystyczny „Mały Rocznik Statystyczny Polski” pokazują, że choć religijność Polaków spada, to wciąż odsetek katolików jest niezwykle wysoki, wręcz dominujący, zob. np. CBOS 2020; GUS 2023; Kosela, Grabowska 2024; Narodowy Spis Powszechny 2023.

⁵ Załącznik nr 1 do Ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. 2011 nr 21 poz. 112), dalej: k.w.

katolickiego w Polsce. Autor korzysta z danych PKW, po czym przeprowadza analizę porównawczą przedstawionych map. Trudności w badaniu dodaje fakt, że w kilku diecezjach należy agregować dane na poziomie obwodowych komisji wyborczych, istnieją bowiem w Polsce przypadki, że jedno miasto znajduje się w granicach dwóch różnych jednostek organizacyjnych Kościoła katolickiego. Sytuacje szczególne zostały wyjaśnione w punkcie dotyczącym różnic i cech wspólnych podziału administracyjnego Kościoła w Polsce oraz podziału Polski na okręgi wyborcze w wyborach do Sejmu RP.

Autor postanowił również obliczyć rozkład mandatów w wyborach do Sejmu RP w latach 2019 i 2023, dokonując symulacji, zgodnie z którą odbywały się one w okręgach wyborczych w granicach archidiecezji i diecezji Kościoła katolickiego. Obliczając liczbę mandatów w każdym z takich okręgów, autor nie wziął pod uwagę ograniczeń ustawowych, a więc konieczności zaistnienia możliwości uzyskania mandatów w liczbie minimum 7 w każdym okręgu wyborczym (art. 201 k.w.), ale wyłącznie normę przedstawicielstwa. Ponieważ jednostki administracyjne Kościoła katolickiego w Polsce są bardzo zróżnicowane pod względem populacji, liczba mandatów w przeprowadzonej symulacji waha się w poszczególnych okręgach od 3 do 21. Do obliczeń autor postanowił wykorzystać dane dotyczące liczby mieszkańców w danej archidiecezji czy diecezji zgromadzone w wydanym przez Konferencję Episkopatu Polski Informatorze za rok 2019 [Rytel-Andrianik 2019]⁶. Symulacja dotyczy tylko komitetów wyborczych, które przekroczyły ustawowy próg wyborczy. Punktem odniesienia do obliczeń były oficjalne wyniki wyborów do Sejmu w latach 2019 i 2023, a także wyniki z zastosowaniem nieprzyjmowanych przez Sejm wniosków Państwowej Komisji Wyborczej dotyczących postulowanych zmian w liczbie mandatów możliwych do uzyskania w każdym okręgu wyborczym w związku ze zmianami migracyjnymi i demograficznymi [PKW 2018; 2022].

PODZIAŁ POLSKI NA OKRĘGI WYBORCZE W WYBORACH DO SEJMU RP – OPIS I CHARAKTERYSTYKA

Kodeksem wyborczym z 2011 r. ustanowiono obowiązujący obecnie podział kraju na 41 okręgów wyborczych, w których wybiera się od 7 do 20 posłów na Sejm RP [Dudek 2016: 435–439], lecz podział na tożsamą liczbę okręgów wyborczych miał swoje pierwsze zastosowanie już w wyborach parlamentarnych w 2001 r. Dzięki temu obowiązujące reguły są stabilne od siedmiu kolejnych elekcji.

⁶ Nie było możliwe wykorzystanie Informatora za rok 2023, ponieważ taki nie został jeszcze opublikowany.

Na mocy Załącznika nr 1 do Kodeksu wyborczego w wyborach do Sejmu RP istnieje 41 okręgów wyborczych i są to okręgi wielomandatowe, uznawane za średnie lub duże, gdyż wybiera się w nich od 7 do 20 posłów. Okręgi te stanowią całość lub część województwa, przy czym granica okręgu wyborczego nie może przecinać granicy powiatów wchodzących w ich skład. PKW powołana do przeprowadzenia wyborów stosuje normę przedstawicielstwa dla ustalenia liczby posłów wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych. Jest to iloraz liczby ludności Polski przez liczbę 460 posłów wybieranych do Sejmu. Dodatkowo PKW ma prawo składania do Sejmu propozycji zmian w podziale kraju na okręgi wyborcze i liczby wybieranych w nich posłów. Zmian takich można dokonać nie później niż na 3 miesiące przed dniem upływu terminu zarządzenia wyborów do Sejmu. Warto dodać, że głosy Polonii i Polaków czasowo przebywających poza granicami kraju zaliczane są do okręgu warszawskiego nr 20.

Numerację i miasta będące siedzibą poszczególnych okręgowych komisji wyborczych (OKW) w wyborach do Sejmu RP oraz limit mandatów w nich obowiązujący zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Okręgi wyborcze w wyborach do Sejmu RP w 2023 r. wraz z liczbą mandatów możliwych do uzyskania

Numer okręgu	Miasto – siedziba OKW	Liczba mandatów
1	Legnica	12
2	Wałbrzych	8
3	Wrocław	14
4	Bydgoszcz	12
5	Toruń	13
6	Lublin	15
7	Chełm	12
8	Zielona Góra	12
9	Łódź	10
10	Piotrków Trybunalski	9
11	Sieradz	12
12	Chrzanów	8
13	Kraków	14
14	Nowy Sącz	10
15	Tarnów	9
16	Płock	10

17	Radom	9
18	Siedlce	12
19	Warszawa	20
20	Warszawa	12
21	Opole	12
22	Krosno	11
23	Rzeszów	15
24	Białystok	14
25	Gdańsk	12
26	Słupsk	14
27	Bielsko-Biała	9
28	Częstochowa	7
29	Gliwice	9
30	Rybnik	9
31	Katowice	12
32	Sosnowiec	9
33	Kielce	16
34	Elbląg	8
35	Olsztyn	10
36	Kalisz	12
37	Konin	9
38	Piła	9
39	Poznań	10
40	Koszalin	8
41	Szczecin	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Tabela 1 pokazuje jasno, że liczba możliwych do uzyskania mandatów, zgodnie z ustawą, jest zróżnicowana, zależy od liczby uprawnionych do głosowania, choć zgodna we współczesnej nauce o polityce w Polsce jest opinia, że reguła reprezentacji jest zakłócona, a waga głosów w okręgach różna⁷.

⁷ Zob. np. PKW 2022 oraz szeroka dyskusja w nauce o polityce, której przykładem są następujące publikacje: Chybalski 2019; Michalak 2016; Michalak, Pierzgałski 2023 oraz liczne wypowiedzi medialne naukowców zajmujących się ową tematyką, również w mediach społecznościowych, np. Macieja Onasza na jego koncie w serwisie X (dawniej Twitter).

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO W POLSCE – OPIS I CHARAKTERYSTYKA

Po zakończeniu II wojny światowej istniał poważny problem z ustaleniem organizacji Kościoła w kraju, który tak bardzo zmienił swoje granice. Wiele dotychczasowych diecezji zostało przedzielonych granicami państw, co wygenerowało trudności organizacyjne i konieczność zmian dokonywanych przez Stolicę Apostolską [Żurek 2015]. Ta jednak musiała działać wyjątkowo delikatnie, zwłaszcza w obliczu długiego braku oficjalnego uznania granic Polski na Odrze i Nysie Łużyckiej. Watykan przyjął więc ciekawą koncepcję rozwiązań. Tereny diecezji znajdujących się do zakończenia II wojny światowej poza granicami Polski, które zostały wcielone do państwa po zakończeniu działań wojennych, przemianował na administratury apostolskie. Podobnie uczyniono z terenami na wchodzie kraju, które pozostały w Polsce po wcieleniu reszty diecezji do Związku Radzieckiego [Żurek 2015]. Sytuacja taka utrzymywała się aż do 1972 r. (z wyjątkiem Wrocławia, który został przemianowany na diecezję już w 1956 r.), kiedy to papież Paweł VI na mocy bulli *Episcoporum Poloniae coetus* postanowił przemianować administratury apostolskie na Ziemiach Odzyskanych na diecezje, a diecezję wrocławską wynieść do rangi archidiecezji [Paweł VI 1972]. Sytuacja administratur apostolskich na wschodzie Polski, z siedzibami w Białymstoku, Drohiczynie i Lubaczowie, pozostawała nierozwiązana [Pieniężny 2024].

Współczesny podział administracyjny Kościoła katolickiego w Polsce sięga bulli papieża Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae populus* z 1992 r. [Jan Paweł II 1992], która została zapowiedziana w czasie pielgrzymki papieża do Polski rok wcześniej [GUS 2017: 3], choć specjalna komisja zajmująca się stworzeniem nowej organizacji Kościoła katolickiego w Polsce pod przewodnictwem kard. Franciszka Macharskiego działała z upoważnienia Ojca Świętego od 1990 r. [Walachowicz 1992: 51–53] i miała za zadanie opracować podział administracyjny Kościoła katolickiego w Polsce, mający na celu zamianę na biskupstwa administratur apostolskich działających na terenach wschodnich, które po 1945 r. pozostały w granicach RP, w oderwaniu od swoich pierwotnych diecezji wcielonych do Związku Radzieckiego [Żurek 2015]. Dodatkowo niezbędne było dostosowanie podziału administracyjnego Kościoła w Polsce do zmian demograficznych i politycznych, zwłaszcza w obliczu pewności co do dalszej przynależności Ziemi Odzyskanych do Polski, dzięki podpisaniu w 1990 r. traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy⁸, który wszedł w życie właśnie w 1992 r.

⁸ Dz.U. 1992 nr 14 poz. 54.

Chcąc jednak zbliżyć wiernych do biskupów ordynariuszy, papież Jan Paweł II w 1992 r. erygował w Polsce aż 13 nowych diecezji i zakończył unię personalną między archidiecezją warszawską i archidiecezją gnieźnieńską [Jan Paweł II 1992]. W 2004 r. doszło do utworzenia dwóch kolejnych diecezji – świdnickiej i bydgoskiej [Klima 2011: 59–61], dzięki czemu Kościół katolicki w Polsce obejmuje obecnie 41 archidiecezji i diecezji oraz Ordynariat Polowy Wojska Polskiego.

Podział ten, wraz z liczbą mieszkańców w każdej archidiecezji i diecezji oraz liczbą mandatów przysługujących każdej z tych jednostek w sytuacji utworzenia w ich granicach okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP zaprezentowano w tabeli 2.

Tabela 2. Podział administracyjny Kościoła katolickiego w Polsce na diecezje po 2004 r., wraz z liczbą mieszkańców oraz podziałem na mandaty

Diecezja	Liczba mieszkańców	Liczba mandatów
białostocka	449 200	6
bielsko-żywiecka	764 508	10
bydgoska	622 036	8
częstochowska	785 000	10
drohiczynońska	250 000	3
elbąska	450 000	6
ełcka	450 948	6
gdańska	1 036 367	14
gliwicka	654 196	9
gnieźnieńska	663 975	9
kaliska	739 000	10
katowicka	1 461 000	19
kielecka	810 960	11
koszalińsko-kołobrzaska	902 929	12
krakowska	1 618 000	21
legnicka	822 788	11
lubelska	1 077 537	14
łomżyńska	509 265	7
łowicka	602 730	8
łódzka	1 410 000	19
opolska	836 603	11

Tabela 2 (cd.)

Diecezja	Liczba mieszkańców	Liczba mandatów
pelplińska	760 000	10
płocka	831 492	11
poznańska	1 500 000	20
przemyska	808 577	11
radomska	866 429	12
rzeszowska	592 431	8
sandomierska	688 654	9
siedlecka	711 700	9
sosnowiecka	653 000	9
szczecińsko-kamieńska	1 026 712	14
świdnicka	625 138	8
tarnowska	1 116 660	15
toruńska	630 055	8
warmińska	670 000	9
warszawska	1 540 000	20
warszawsko-praska	1 304 240	17
włocławska	767 373	10
wrocławska	1 194 507	16
zamojsko-lubaczowska	474 000	6
zielonogórsko-gorzowska	1 048 522	14
Ogółem	34 726 532 mieszkańców (norma przedstawicielstwa = 75 492 osoby)	460

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Konferencji Episkopatu Polski oraz Rytel-Andrianik 2019.

Przygotowana przez autora symulacja, poza przedstawieniem oficjalnych wyników wyborów w okręgach wyborczych oraz jednostkach organizacyjnych Kościoła katolickiego w Polsce, skupiać się będzie na wyniku procentowym w każdej jednostce organizacyjnej Kościoła katolickiego w Polsce oraz alternatywnym podziale mandatów.

41 OKRĘGÓW I 41 DIECEZJI – RÓŻNICE I CECHY WSPÓLNE

Podział Polski na okręgi wyborcze oraz podział na jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego bardzo się różnią. Podobieństwa dotyczą tylko granic diecezji świdnickiej i okręgu wyborczego nr 2, diecezji legnickiej i okręgu wyborczego nr 1, archidiecezji wrocławskiej i okręgu wyborczego nr 3, diecezji bielsko-żywieckiej i okręgu wyborczego nr 27, diecezji opolskiej i okręgu wyborczego nr 21, archidiecezji katowickiej i okręgu wyborczego nr 30, diecezji gliwickiej i okręgu wyborczego nr 29, diecezji elbląskiej i okręgu wyborczego nr 25, diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej i okręgu wyborczego nr 40, diecezji szczecińsko-kamińskiej i okręgu wyborczego nr 41 oraz diecezji zielonogórsko-gorzowskiej i okręgu wyborczego nr 8. W pozostałych trzydziestu przypadkach podział ten jest całkowicie różny i trudno wskazać jakiegokolwiek podobieństwa między obiema mapami, a więc teza o alternatywności takiej prezentacji wyników wyborów od tej oficjalnej pozostaje utrzymana.

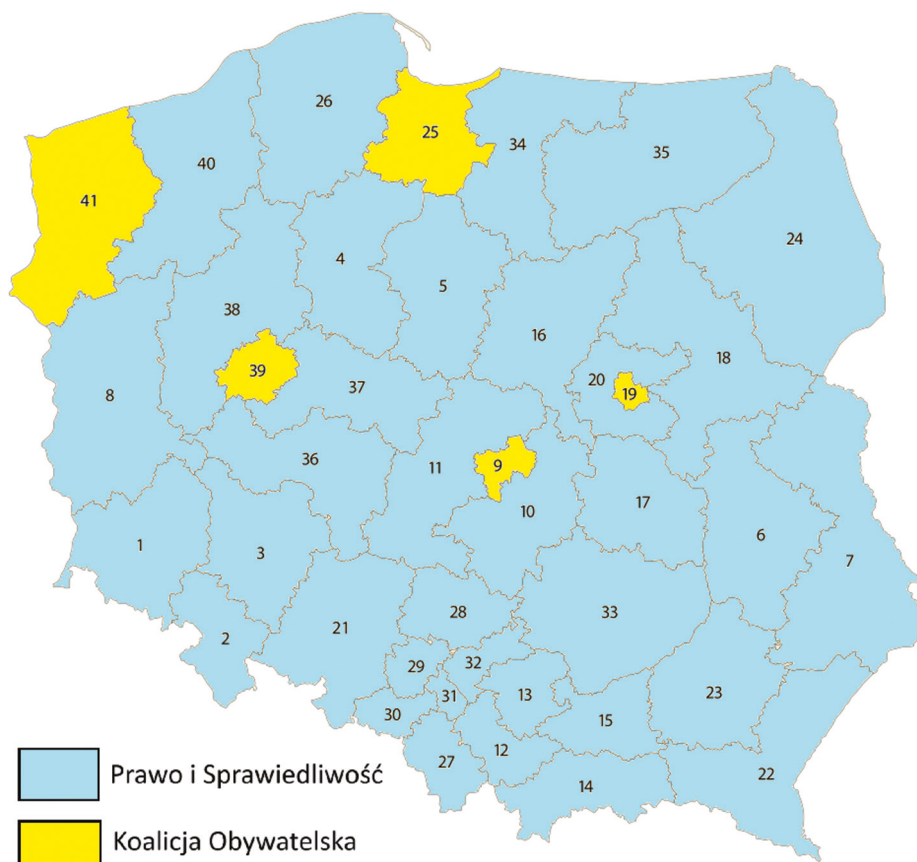
Niezwykle cenne dla wskazania podobieństw i różnic między okręgami wyborczymi w wyborach do Sejmu RP a jednostkami organizacyjnymi Kościoła katolickiego w Polsce są tzw. sytuacje szczególne. Dotyczą one miejsc, w których, by wskazać wyniki wyborów z podziałem na jednostki administracyjne Kościoła katolickiego, należy sięgnąć nie do danych powiatowych czy nawet gminnych prezentowanych przez PKW, ale do danych na poziomie każdej obwodowej komisji wyborczej. Sytuacja taka dotyczyła gminy Goniądz, której część znajduje się w archidiecezji białostockiej, a inna w diecezji łomżyńskiej, gminy Wielen, która znajduje się po części w archidiecezji poznańskiej i diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, miasta oraz gminy Tomaszów Mazowiecki, które znajdują się po części w archidiecezji łódzkiej i diecezji radomskiej, gminy Uniejów, którą dzielą między siebie archidiecezja łódzka i diecezja wrocławska, oraz miasta Nowy Dwór Mazowiecki, które znajduje się po części w diecezji warszawsko-praskiej i diecezji płockiej⁹.

Autor musiał więc zweryfikować, jakie parafie wewnątrz podzielonych diecezjalnie gmin czy miejscowości należą do określonej diecezji oraz jakie ulice wchodzą w ich skład, by później zapoznać się z przynależnością owych ulic do konkretnych obwodowych komisji wyborczych. Taki zabieg dał możliwość stworzenia map prezentujących dokładne wyniki wyborów do Sejmu RP w 2023 r. według administracyjnego podziału Kościoła katolickiego w Polsce.

⁹ Analiza własna autora na podstawie danych zgromadzonych na stronach internetowych poszczególnych diecezji Kościoła katolickiego w Polsce.

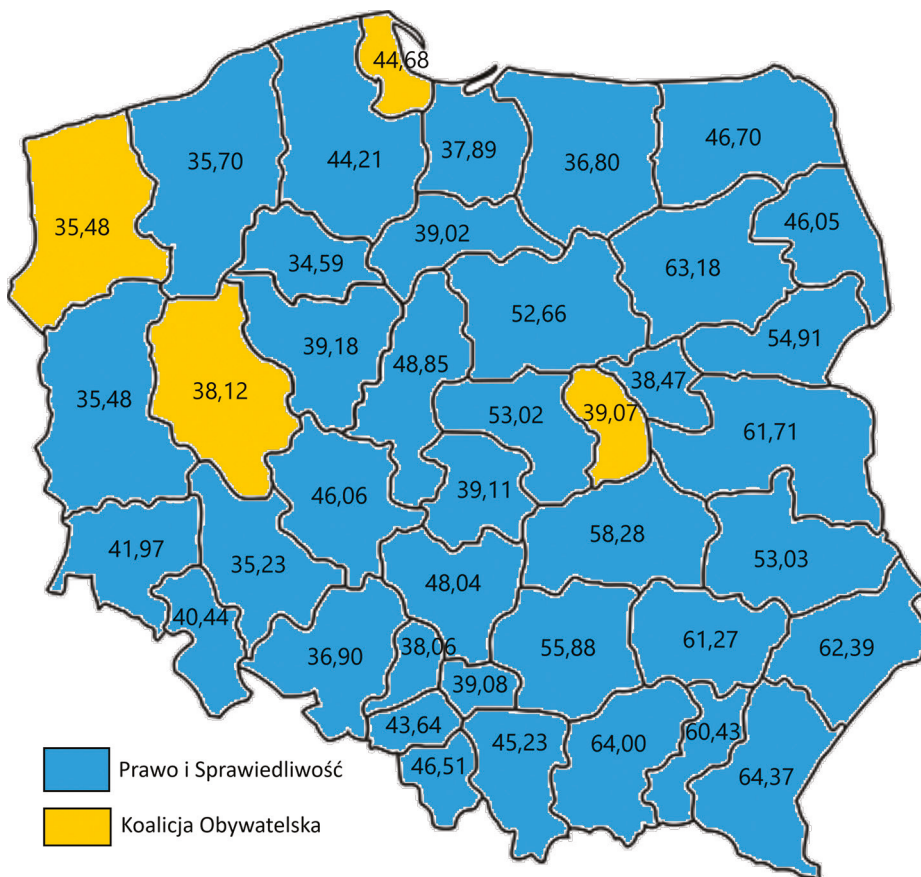
PREZENTACJA I SYMULACJA WYNIKÓW WYBORÓW DO SEJMU RP W 2019 R.

Rzeczywiste wyniki wyborów do Sejmu w okręgach wyborczych oraz wyniki wyborów w poszczególnych archidiecezjach i diecezjach Kościoła katolickiego są zaprezentowane na mapach 1 i 2.

Mapa 1. Zwycięzcy poszczególnych okręgów w wyborach do Sejmu w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Mapa 2. Komitety wyborcze, które uzyskały najwyższy wynik w poszczególnych archidiecezjach/diecezjach Kościoła katolickiego w Polsce w 2019 r. wraz z wynikiem wyborczym w procentach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Porównanie obu map pokazuje interesującą zależność: o ile Prawo i Sprawiedliwość (PiS) w 2019 r. wygrało w 36 z 41 okręgów wyborczych, to zwyciężyło w 37 z 41 jednostek organizacyjnych Kościoła katolickiego w Polsce. Choć ta różnica wydaje się nieznaczna, to należy pamiętać, że różnica w podziale mandatów może być już o wiele bardziej wyraźna. Podobnie niewielkie różnice można zauważyć w podziale mandatów z wykorzystaniem metody d'Hondta w okręgach wyborczych w granicach archidiecezji i diecezji rzymskokatolickich.

Tabela 3. Podział mandatów w wyborach do Sejmu w 2019 r. w okręgach wyborczych w granicach archidiecezji i diecezji Kościoła katolickiego w Polsce

Diecezja	Liczba mandatów	Podział mandatów
białostocka	6	3 PiS, 2 KO, 1 SLD
bielsko-żywiecka	10	6 PiS, 3 KO, 1 SLD
bydgoska	8	4 PiS, 3 KO, 1 SLD
częstochowska	10	6 PiS, 2 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
drohiczyńska	3	2 PiS, 1 KO
elbląska	6	3 PiS, 2 KO, 1 SLD
ełcka	6	4 PiS, 1 KO, 1 PSL-KP
gdańska	14	4 PiS, 7 KO, 2 SLD, 1 Konfederacja
gliwicka	9	4 PiS, 4 KO, 1 SLD
gnieźnieńska	9	4 PiS, 3 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
kaliska	10	6 PiS, 2 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
katowicka	19	9 PiS, 6 KO, 2 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
kielecka	11	7 PiS, 2 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
koszalińsko-kołobrzaska	12	5 PiS, 4 KO, 2 SLD, 1 PSL-KP
krakowska	21	11 PiS, 6 KO, 2 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
legnicka	11	5 PiS, 3 KO, 2 SLD, 1 PSL-KP
lubelska	14	8 PiS, 3 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
łomżyńska	7	5 PiS, 1 KO, 1 PSL-KP
łowicka	8	5 PiS, 1 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
łódzka	19	8 PiS, 6 KO, 3 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
opolska	11	5 PiS, 4 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
pelplińska	10	5 PiS, 3 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
płocka	11	6 PiS, 2 KO, 1 SLD, 2 PSL-KP

poznańska	20	6 PiS, 8 KO, 3 SLD, 2 PSL-KP, 1 Konfederacja
przemyska	11	8 PiS, 2 KO, 1 PSL-KP
radomska	12	8 PiS, 2 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
rzeszowska	8	7 PiS, 1 KO
sandomierska	9	7 PiS, 1 KO, 1 PSL-KP
siedlecka	9	7 PiS, 1 KO, 1 PSL-KP
sosnowiecka	9	4 PiS, 3 KO, 2 SLD
szczecińsko-kamieńska	14	5 PiS, 5 KO, 2 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
świdnicka	8	4 PiS, 3 KO, 1 SLD
tarnowska	15	10 PiS, 2 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
toruńska	8	4 PiS, 2 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
warmińska	9	4 PiS, 3 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
warszawska	20	7 PiS, 8 KO, 3 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
warszawsko-praska	17	7 PiS, 6 KO, 2 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
włocławska	10	6 PiS, 2 KO, 1 SLD, 1 PSL-KP
wrocławska	16	6 PiS, 6 KO, 2 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
zamojsko-lubaczowska	6	5 PiS, 1 PSL-KP
zielonogórsko-gorzowska	14	5 PiS, 5 KO, 2 SLD, 1 PSL-KP, 1 Konfederacja
Ogółem	460	235 PiS, 131 KO, 49 SLD, 33 PSL-KP, 12 Konfederacja

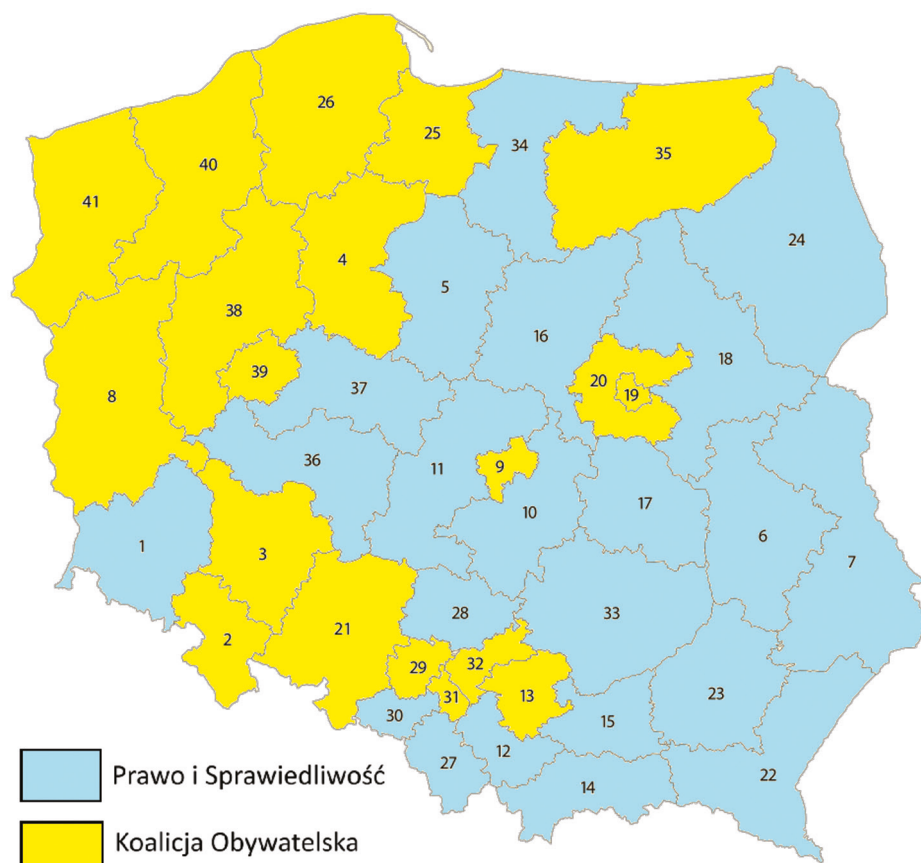
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W porównaniu z oficjalnymi wynikami przy tak przedstawionym głosowaniu alternatywnym stan posiadania PiS nie uległ zmianie. Koalicja Obywatelska (KO) straciła jednak 3 mandaty, wynik Sojuszu Lewicy Demokratycznej (SLD) pozostał bez zmian. Polskie Stronnictwo Ludowe – Koalicja Polska (PSL-KP) zyskało 3 mandaty, a Konfederacja 1. Gdyby pod uwagę wziąć przywołane już propozycje PKW dotyczące zmian liczby mandatów przed wyborami w 2019 r. [PKW 2018], wówczas PiS zyskałby 1 mandat, KO straciłaby 3 mandaty, PSL-KP zyskałaby 2 mandaty, podobnie jak SLD, natomiast Konfederacja i Mniejszość Niemiecka straciłyby po 1 mandacie.

Sytuacja w zdecydowanie bardziej wyrównanych wyborach do Sejmu w 2023 r. okazała się jeszcze bardziej interesująca, ze względu na trudności w osiągnięciu większości sejmowej zarówno przez PiS, jak i opozycję.

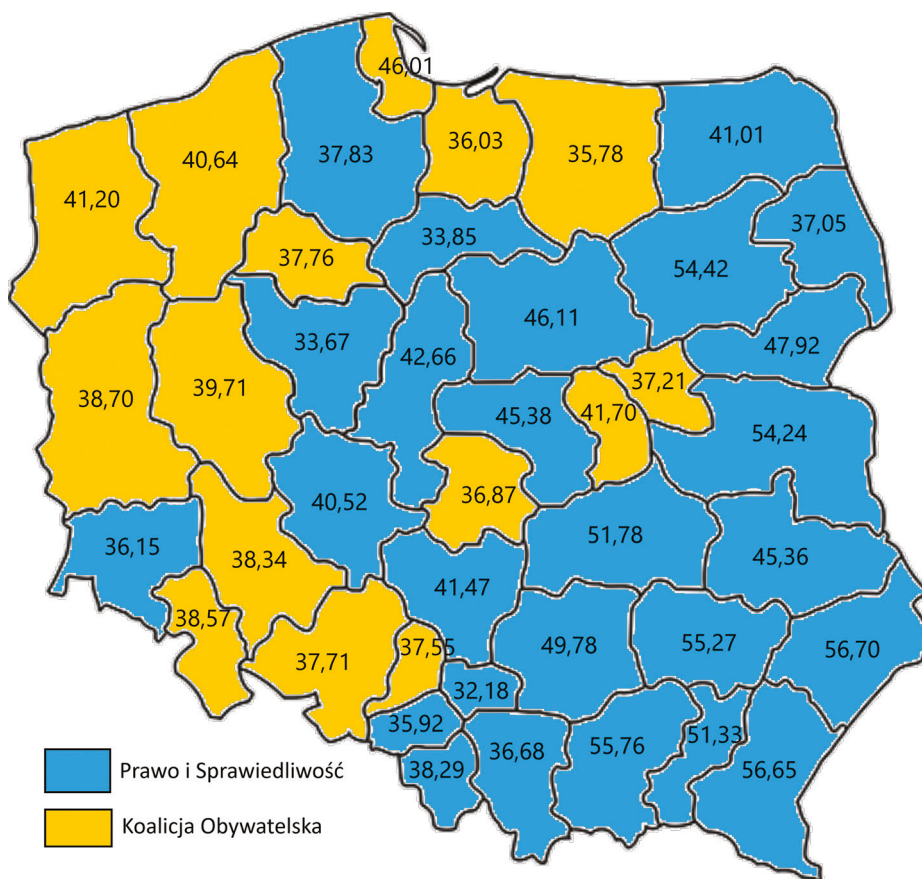
PREZENTACJA I SYMULACJA WYNIKÓW WYBORÓW DO SEJMU RP W 2023 R.

Porównanie wyników wyborów do Sejmu w 2023 r. w okręgach wyborczych oraz w jednostkach organizacyjnych Kościoła katolickiego jest niezwykle interesujące. Rezultaty osiągnięte przez zwycięskie komitety wyborcze w poszczególnych okręgach wyborczych oraz jednostkach administracyjnych Kościoła katolickiego w Polsce są zaprezentowane na mapach 3 i 4.

Mapa 3. Zwycięzcy poszczególnych okręgów w wyborach do Sejmu w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Mapa 4. Komitety wyborcze, które uzyskały najwyższy wynik w poszczególnych archidiecezjach/diecezjach Kościoła katolickiego w Polsce w 2023 r. wraz z wynikiem wyborczym w procentach

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Z kolei podział mandatów zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 4. Podział mandatów w wyborach do Sejmu w 2023 r. w okręgach wyborczych w granicach archidiecezji i diecezji Kościoła katolickiego w Polsce

Diecezja	Liczba mandatów	Podział mandatów
białostocka	6	3 PiS, 2 KO, 1 TD
bielsko-żywiecka	10	4 PiS, 3 KO, 1 TD, 1 NL, 1 Konfederacja
bydgoska	8	3 PiS, 3 KO, 1 TD, 1 NL
częstochowska	10	5 PiS, 3 KO, 1 TD, 1 NL
drohiczyńska	3	2 PiS, 1 KO
elbląska	6	2 PiS, 3 KO, 1 TD
ełcka	6	3 PiS, 2 KO, 1 TD
gdańska	14	3 PiS, 7 KO, 2 TD, 1 NL, 1 Konfederacja
gliwicka	9	3 PiS, 4 KO, 1 TD, 1 NL
gnieźnieńska	9	3 PiS, 3 KO, 2 TD, 1 NL
kaliska	10	5 PiS, 3 KO, 2 TD
katowicka	19	8 PiS, 7 KO, 2 TD, 1 NL, 1 Konfederacja
kielecka	11	6 PiS, 2 KO, 2 TD, 1 Konfederacja
koszalińsko-kołobrzaska	12	4 PiS, 6 KO, 1 TD, 1 NL
krakowska	21	8 PiS, 6 KO, 4 TD, 2 NL, 1 Konfederacja
legnicka	11	5 PiS, 4 KO, 1 TD, 1 NL
lubelska	14	7 PiS, 3 KO, 2 TD, 1 NL, 1 Konfederacja
łomżyńska	7	5 PiS, 1 KO, 1 TD
łowicka	8	5 PiS, 2 KO, 1 TD
łódzka	19	7 PiS, 7 KO, 2 TD, 2 NL, 1 Konfederacja
opolska	11	4 PiS, 5 KO, 1 TD, 1 NL
pelplińska	10	4 PiS, 4 KO, 1 TD, 1 Konfederacja
płocka	11	6 PiS, 3 KO, 2 TD
poznańska	20	5 PiS, 9 KO, 3 TD, 2 NL, 1 Konfederacja
przemyska	11	7 PiS, 2 KO, 1 TD, 1 Konfederacja
radomska	12	7 PiS, 3 KO, 1 TD, 1 Konfederacja
rzeszowska	8	5 PiS, 1 KO, 1 TD, 1 Konfederacja
sandomierska	9	6 PiS, 2 KO, 1 TD
siedlecka	9	6 PiS, 1 KO, 1 TD, 1 Konfederacja
sosnowiecka	9	3 PiS, 3 KO, 1 TD, 2 NL

szczecińsko-kamińska	14	4 PiS, 6 KO, 2 TD, 1 NL, 1 Konfederacja
świdnicka	8	3 PiS, 4 KO, 1 TD
tarnowska	15	10 PiS, 2 KO, 2 TD, 1 Konfederacja
toruńska	8	3 PiS, 3 KO, 1 TD, 1 NL
warmińska	9	3 PiS, 4 KO, 1 TD, 1 NL
warszawska	20	5 PiS, 9 KO, 3 TD, 2 NL, 1 Konfederacja
warszawsko-praska	17	6 PiS, 7 KO, 2 TD, 1 NL, 1 Konfederacja
włocławska	10	5 PiS, 3 KO, 1 TD, 1 NL
wrocławska	16	5 PiS, 6 KO, 2 TD, 2 NL, 1 Konfederacja
zamojsko-lubaczowska	6	4 PiS, 1 KO, 1 TD
zielonogórsko-gorzowska	14	4 PiS, 6 KO, 2 TD, 1 NL, 1 Konfederacja
Ogółem	460	196 PiS, 156 KO, 60 TD, 29 NL, 19 Konfederacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W porównaniu z oficjalnymi wynikami, gdyby wybory do Sejmu w 2023 r. odbyły się w okręgach wyborczych stworzonych w granicach podziału administracyjnego Kościoła katolickiego w Polsce, to PiS zyskałaby 2 mandaty, KO straciłaby 1, ale już Trzecia Droga (TD) straciłaby aż 5 mandatów. Największym beneficjentem byłaby Nowa Lewica (NL), której przybyłyby 3 mandaty, Konfederacja zyskałaby zaś 1 mandat. Jeśli chodzi o wcielenie w życie zmian liczby mandatów w okręgach wyborczych przed wyborami w 2023 r. proponowanych przez Państwową Komisję Wyborczą [PKW 2022], wówczas PiS zyskałoby 3 mandaty, KO straciłaby 1, TD straciłaby aż 6, NL zyskałaby aż 5, a Konfederacja straciłaby 1 mandat.

PODSUMOWANIE

Jak wynika z przeprowadzonych analiz, podział Polski na jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego znacząco różni się od podziału kraju na okręgi wyborcze, choć liczba obu struktur w granicach Rzeczypospolitej Polskiej jest taka sama. Podobieństwa istnieją wyłącznie w 11 z 41 badanych jednostek, nie może więc dziwić fakt, że taka rozbieżność generuje duże różnice w wyniku wyborczym zaprezentowanym na przedstawionych mapach.

Ciekawy jest jednak fakt, że w 2019 r. PiS wygrało w rzeczywistych okręgach wyborczych z KO w stosunku 36 : 5, a w zaproponowanych przez autora okręgach znajdujących się w granicach jednostek administracyjnych Kościoła

katolickiego w stosunku 37 : 4. W 2023 r. różnice były jeszcze większe w zależności od kształtu okręgów wyborczych. W rzeczywistych okręgach sejmowych stosunek ten wyniósł 22 : 19 na korzyść PiS, ale w okręgach wytyczonych w granicach diecezji rzymskokatolickich już 26 : 15 dla PiS. Jeśli chodzi zaś o podział mandatów, to gdyby wybory parlamentarne w 2019 r. odbywały się w okręgach stworzonych zgodnie z podziałem administracyjnym Kościoła katolickiego w Polsce, to stan posiadania PiS by się nie zmienił, podobnie jak w przypadku SLD. KO straciłaby jednak 3 mandaty, PSL-KP zyskałaby 3 mandaty, a Konfederacja 1. Mniejszość Niemiecka pozostałaby bez reprezentanta w Sejmie. W przypadku wyborów w 2023 r. PiS zyskałoby 2 mandaty, NL 3, a Konfederacja 1. Straciłyby natomiast KO oraz TD, odpowiednio 1 i 5 mandatów. Gdyby natomiast ustawodawca wcielił w życie wnioski PKW dotyczące zmiany liczby mandatów w okręgach wyborczych, dysproporcja ta byłaby jeszcze większa.

Cel badania został jednak zrealizowany. Autor poprzez przeprowadzoną symulację wyników wyborów w latach 2019 i 2023 w archidiecezjach i diecezjach Kościoła katolickiego w Polsce dowiódł, że sposób organizacji struktur, w których odbywa się głosowanie, niesie za sobą zmiany poparcia politycznego w tych strukturach, a co za tym idzie – mógłby przynieść zmianę liczby mandatów przypadających partiom politycznym, a w dalszej konsekwencji znacząco wpłynąć na ich zdolności koalicyjne, a nawet na możliwość zawiązania większości parlamentarnej i powołania rządu. Badanie to, choć z cyklu *political fiction*, potwierdza zbadany już dobrze w naukach o polityce fakt, że sposób podziału i organizacja okręgów wyborczych może być czynnikiem regulującym szanse wyborcze ugrupowania bądź większości, która tego podziału dokonuje lub go zmienia. Nie oznacza to jednak, że nie należy prowadzić dalszych badań i symulacji na ten temat, szukając kolejnych aspektów potwierdzających wskazaną tezę.

BIBLIOGRAFIA

- CBOS. 2020. *Religijność Polaków w ostatnich 20 latach. Komunikat z badań nr 63/2020*. Warszawa: Centrum Badania Opinii Społecznej.
- Chybalski Piotr. 2019. „Skutki braku uwzględnienia wniosku Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie zmian okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu i Senatu”. *Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu* 2(62): 45–52.
- Dudek Antoni. 2016. *Historia polityczna Polski 1989–2015*. Kraków: Wydawnictwo Znak Horizon.
- Flis Jarosław. 2014. *Złudzenia wyboru*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

- Flis Jarosław, Michalak Bartłomiej. 2019. „Minimalne manipulacje, czyli konsekwencje polityczne zmiany struktury okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP”. *Decyzje* 31: 73–90.
- Flis Jarosław, Stolicki Dariusz. 2015. „Skrzywione podziały. Na tropie gerrymanderingu w polskich gminach”. *Zarządzanie Publiczne* 4(34): 23–35.
- GUS. 2017. *Struktura administracyjna Kościoła katolickiego w Polsce i podstawowe statystyki*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- GUS. 2023. *Mały Rocznik Statystyczny Polski 2023*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Jan Paweł II. 1992. *Bulla „Totus Tuus Poloniae populus”*. Watykan.
- Klima Ewa. 2011. „Struktury Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce”. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Geographica Socjo-oeconomica* 11: 1–34.
- Koseła Krzysztof, Grabowska Mirosława. 2024. *Ilu było katolików w Polsce w roku Narodowego Spisu Powszechnego 2021*. Warszawa: Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego.
- Michalak Bartłomiej. 2016. „Czy duże okręgi wyborcze zawsze zwiększają proporcjonalność wyborów? Nowe Dowody Z Polskich Wyborów Parlamentarnych”. *Decyzje* 25: 67–82.
- Michalak Bartłomiej. 2023. *Mieszany system wyborczy dla Polski?* Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Michalak Bartłomiej, Pierzgałski Michał. 2023. „Deviations from Proportionality in Seat Distribution Depending on Electoral District Magnitude. Case Study of Polish Parliamentary Elections”. *Państwo i Prawo* 5: 142–159.
- Onasz Maciej. 2017. *Inżynieria wyborcza w Polsce od roku 1989*. Łódź: Uniwersytet Łódzki.
- Paweł VI. 1972. *Bulla „Episcoporum Poloniae coetus”*. Watykan.
- Pięniżny Dawid. 2024. „II wojna światowa jako przyczyna zmian w podziale administracyjnym Kościoła katolickiego. Przykład diecezji Görlitz”. *Krakowskie Studia Małopolskie* 1(41): 106–126.
- PKW. 2018. Wniosek Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie zmiany granic okręgów wyborczych i liczby posłów w nich wybieranych. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza.
- PKW. 2022. Wniosek Państwowej Komisji Wyborczej w sprawie zmiany granic okręgów wyborczych i liczby posłów w nich wybieranych. Warszawa: Państwowa Komisja Wyborcza.
- Rytel-Andrianik Paweł (red.). 2019. *100-lecie Konferencji Episkopatu Polski. Informator 2019*. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej.
- Śleszyński Przemysław. 2003. *Symulacja wyników wyborów w ordynacji większościowej jednomandatowych okręgów wyborczych*. W *Przestrzeń wyborcza Polski*. Red. Mariusz Kowalski. Warszawa: Oddział Akademicki PTG. Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN.
- Walachowicz Tadeusz. 1992. „Nowa organizacja Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce 1992 roku”. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 54(2): 49–58.
- Wilczyński Piotr, Zastawny Aneta. 2014. „Problemy delimitacji i podział Polski na 460 okręgów wyborczych w proponowanej jednomandatowej i mieszanej ordynacji sejmowej”. *Prace i Studia Geograficzne* 54: 163–188.
- Żurek Robert. 2015. *Kościół rzymskokatolicki wobec Ziem Zachodnich i Północnych 1945–1948*. Wrocław: Wydawnictwo Instytutu Pamięci Narodowej.

AKTY PRAWNE

- Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy podpisany w Warszawie dnia 14 listopada 1990 r. (Dz.U. 1992 nr 14 poz. 54).
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. 2011 nr 21 poz. 112).

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

Narodowy Spis Powszechny. 2023. Tablice z ostatecznymi danymi w zakresie przynależności narodowo-etnicznej, języka używanego w domu oraz przynależności do wyznania religijnego. <https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-ostateczne/tablice-z-ostatecznymi-danymi-w-zakresie-przynaloznosci-narodowo-etnicznej-jezyka-uzywanego-w-domu-oraz-przynaloznosci-do-wyznania-religijnego,10,1.html> (dostęp 17.10.2023).

Państwowa Komisja Wyborcza. <https://pkw.gov.pl> (dostęp 29.09.2023).

RP.pl. 2023. *Sondaż: Trzecia Droga umocniła pozycję, ale najbardziej urosła Konfederacja*. <https://www.rp.pl/polityka/art38714721-sondaz-trzecia-droga-umocnila-pozycje-ale-najbardziej-urosla-konfederacja> (dostęp 11.07.2023).

Streszczenie

Artykuł ma na celu zaprezentowanie wyników wyborów do Sejmu RP wedle preferencji wyborczych przedstawianych w jednostkach organizacyjnych Kościoła katolickiego w Polsce, jakimi są archidiecezje i diecezje, których liczba jest tożsama liczbie okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu RP. Autor wskazuje, że zmiana granic okręgów wyborczych może powodować znaczącą zmianę wyników wyborów, a co za tym idzie, generować zmianę zdolności koalicyjnych i relewantności partii politycznych, a nawet powodować zmianę większości parlamentarnej, co niesie za sobą również potencjalną zmianę rządu.

Słowa kluczowe: wybory, symulacja wyborcza, okręgi wyborcze

ELECTORAL DISTRICTS IN THE ELECTIONS TO THE SEJM OF THE REPUBLIC OF POLAND AGAINST THE BACKGROUND OF THE ADMINISTRATIVE DIVISION OF THE CATHOLIC CHURCH IN POLAND. SAME NUMBER, BUT DIFFERENT RESULTS – SIMULATION ANALYSIS IN 2019 AND 2023 (summary)

The aim of the article is to present the results of the elections to the Sejm of the Republic of Poland according to the electoral preferences presented in the organisational units of the Catholic Church in Poland – archdioceses and dioceses, whose number is the same as the number of electoral constituencies in the elections to the Sejm of the Republic of Poland. The author points out that a change in the boundaries of electoral constituencies may cause a significant change in the election results and thus generate a change in the coalition capacity and relevance of political parties, or even cause a change in the parliamentary majority, which also entails a potential change of government.

Keywords: elections, electoral simulation, electoral districts